

Vérbírák

2011 október 07. Flag

Szöveg méret

90
Mentés

- 0

Értékelés kiválasztása Még nincs értékelve

Mérték

A magyar történelemnek nagyon sok sötét foltja van még. A magyar igazságszolgáltatás szintén adós a múlt teljes kör? feltárásával. Kevesen tudják, hogy az 1956-os forradalomig a bírói kar hetven százalékát mozdították el állásából.

Sokan voltak, akik nem vállalták, hogy pártutasításra ítélkezzenek, azonban akadtak olyanok, akik boldogan kiszolgálták az akkori igazságszolgáltatást. Meglep? módon azonban 1956-ig mégsem született annyi halálos ítélet, mint a forradalom leverése után: több mint kétszáz embert végeztek ki a forradalmi tevékenysége miatt.

1945 után születtek olyan ítéletek, amelyek a hatalom elvárásainak feletek meg. Az ezekben közrem?köd?ket a köznyelv egyszer?en vérbíráknak nevezi, akárcsak az 1956 utáni megtorlásban részt vev? és ítéleteket hozó bírákat.

Az 1990-es álságos rendszerváltás után hazánkban elmaradt az igazságtétel, így aztán még haláluk után sem tudhatjuk meg, hogy valóban vérbírák voltak-e a vérbírák. Pedig az ítéletet kihirdet? és a vádat el?terjeszt? ügyészek listája nyilvános és ismert. Nagyon nehéz magyarázatot találni erre, hiszen az igazságszolgáltatás aktái nagyrészt hozzáférhet?k, de hogy valójában az Antall-kormány – amelyt?l a rá szavazó állampolgárok szinte mindegyike nagytakarítást várt – miért hagyta, hogy a valóság feltáratlan maradjon, a mai napig kérdés.

A vérbírákat két csoportra oszthatjuk. Voltak az úgynevezett polgári bírók és az úgynevezett hadbírók. A legtöbb halálos ítéletet Borbély János hozta, több mint hatvan alkalommal, s?t a legutolsó halálos ítéletek meghozatala is az ? nevéhez f?z?dik. A hadbírók közül Ledényi Ferenc volt az élenjáró, aki 28 embert küldött a másvilágra. Többek között Dudás Józsefet és a Széna tériek parancsnokát, Szabó bácsit. Sömjén György hadbíró tizennégy ötvenhatos forradalmárt végeztetett ki, Szimler János huszonhármat. Több bírót is elbocsátottak 1953 után az igazságügyi apparátusból, majd az 1956-os forradalom leverése után visszahívták ?ket, mert ismét akadt munka számukra. Nem is kevés. Az 1962. augusztusi párthatározat idején gyorsított eljárással sokukat nyugdíjazták. Jól megfizették ?ket, 5-6 ezer forintos nyugdíjjal, hogy tartsák a szájukat a sötét ítéletekr?l. Borbély Jánost, a „mosolygó halált” – aki korábban járásbíróként dolgozott és 1938-53-ig szolgálta az államot –, 1957-ben visszahívták a Legfels?bb Bíróságra.

Voltak furcsa esetek is, mint például Lee Tiboré. ? a Legfels?bb Bíróság Büntet? Kollégiumának vezet?je volt, 1942-t?l a Budapesti Királyi F?ügyészség f?ügyésze, de f?államügyészként h?ségesen kiszolgálta az 1945 utáni, új rezsimet is, majd 1951 és 1953 között internálták. Négy év múlva rehabilitálták, és újra szolgálatba helyezték a Legfels?bb Bíróságon, ahol 1965-ig tevékenykedett.

Az egyik leghíresebb bíró, Olti Vilmos nemrég hunyt el. A második világháború alatt Németországban ismerkedett a bírói szakmával, majd 1945 után népbíróként a legveszedelmesebb ügyekben ítélkezett. Gadó Béla rettegett hadbíró 13 halálos ítéletet osztott ki 1949 és 1951 között. Az általa elítéltek ellen a vád f?ként kémkedés volt. Meg kell említenünk Tutsek Gusztávot is, aki az 1956 utáni kivégzések egyik leghatékonyabb bírája volt, negyvenhat

embert ítélt el. Halász Pál tizenkilencet, mint polgári bíró. Mecsér József lelkén tíz, Vágó Tiborén kilenc – közöttük 1959. március 19-én Mansfeld Péter – ember halálos ítélete szárad. Kevesen tudják, hogy volt egy olyan jogszabály, amely szerint, ha valaki a 16. életévét betöltötte, halálra lehetett ítélni. Ezért sokakban él a téves emlékként él: Kádárék megvárták, hogy Mansfeld Péter betöltse 18. életévét, mert az után már kivégezhetik.

A sors szeszélye folytán 1990. november 7-én, a Kútvölgyi kórház közelében lév? Rózsa Ferenc id?sek otthonában hunyt el Vida Ferenc, az egyik legismertebb vérbíró, aki húsz halálos ítéletet hozott. Vida jómódú ügyvédcsalád sarja volt, 1932–33 között részt vett a cionista mozgalomban, elvégezte a jogi akadémiát, majd Tel-Avivba ment, ahol részt vett a munkáspárt megalapításában. Arabos külseje miatt Tunisz volt a fed?neve. 1936-ban visszajött Palesztinából, és bekapcsolódott az illegális kommunista pártba. 1942-ben életfogytiglani börtönbüntetésre ítélték, társát, Schönherz Zoltánt pedig kivégezték. Vida 1945 júliusában már az MKP V. kerületi pártbizottságának titkára lett. Volt belügyminisztériumi tanácsos, az MDP Központi Ellen?rz? Bizottságának alosztályvezet?je, majd 1953-tól 1972-ig a Legfels?bb Bíróságon dolgozott, ahol legmagasabb beosztása a kollégium-vezet?helyettesi volt. Leghíresebb ügye Nagy Imre és társai halálra ítélése. Radó Zoltán lett volna eredetileg a Nagy Imre-per bírája, azonban Nezvál Ferenc igazságügy-miniszter közbenjárására Vida vette át az ügyet, mert úgy ítélték meg, hogy Radó talán enyhén vezette volna a tárgyalást. Így aztán Radó Zoltán „csak” nyolc halálos ítéletet osztott ki más perekben. Vida halála el?tt egy évvel a vele készült interjúban annyit mondott a Nagy Imre-perre vonatkozó ítélettel kapcsolatban: „Én a legtisztább lelkiismerettel ítélkeztem. Ma is elítélném Nagy Imrét. Azt, hogy halálra ítélném, nem állítom.” Vida egyébként 1972-ben Losonczi Páltól a Munka Vörös Zászló Érdemrendjét vehette át „áldásos tevékenységéért”.

Határon túlra is jutott a vérbírákból. Mint például Macskási Pál ezredes, aki a kolozsvári katonai törvényszék tanácsvezet? vérbírájaként az 1956-os forradalom mellett kiálló erdélyi magyarok közül sokakat ítélt halálra vagy hosszú börtönbüntetésre. A szabólegényb?l hadbíróvá emelkedett – állítólag jogászi végzettség nélküli – bíró nevéhez f?z?dik Ábrahám Árpád és társai, valamint a sepsiszentgyörgyi Er?ss János elítélése.

Az ötvenhatos megtorlás áldozatainak pontos számát igen nehéz megállapítani, így aztán a vérbírák ítéleteinek számai is er?sen vitatható. A forradalommal összefügg? cselekmények miatt Soltész József volt az els? áldozat, ?t 1956. december 15-én statáriális bíróság ítélte halálra. Pinczés István hadbíró f?hadnagy hirdette ki az ítéletet, és a miskolci gyalogsági l?téren hajtották végre. Az utolsó áldozatokon a budapesti gy?jt?fogházban teljesítették be a halálos ítéletet, 1961. augusztus 26-án. Az elítéltekre – Hámori Istvánra, Kovács Lajosra és Nickelsburg Lászlóra – Borbély János mondta ki a halálos ítéletet.

Az ítélkezési versenyb?l Biszku Béla belügyminiszter sem maradhat ki, aki jelenleg is nyugodtan töltheti nyugdíjas-éveit, mindenféle felel?sségre vonás és valószín?leg mindenféle anyagi gond nélkül éli mindennapjait. Az MSZMP KB PB 1957. december 10-i ülésén kevesellte a fizikai megsemmisítések számát, ezért 1958–59-ben született a legtöbb halálos ítélet.

A vérbírák többsége régóta halott. A legutolsó kutatások szerint Mátyás Miklós hadbíró, aki tizenhárom embert végeztetett ki, még életben van. Mátyás 1960 és 1984 között a Budapesti Katonai Bíróság elnöke volt. Érdekes, hogy 2009-ben Mátyás Miklós nyugállományú hadbíró vezér?rnagynak ajándékot adtak volna át a HM-ben, az átadás azonban elmaradt, s a HM sajtóosztálya által kiadott közlemény szerint Mátyás nem volt ott az ünnepségen. A kérdés továbbra is megválaszolatlan: ez is az elmaradt igazságtétel számlájára írható?
Vámos György, magyarhirlap.hu

Ajánló